Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Dienst
pDGRO, Directie RB
Afdeling
Kennis en (Geo)Informatie
Programma
Zicht op Nederland-Datafundament

Contactpersoon
Programmabureau ZoN

Datum
07 september 2023

verslag Programmaraad Zon Datafundament

Betreft	Verslag startbijeenkomst
Vergaderdatum	07 september 2023
Vergadertijd	09.00 – 11.00 uur
Vergaderplaats	Min BZK, zaal 36.31 Leeuwarden te Den Haag
Aanwezigen	I. Jansen (Ministerie van BZK, Voorzitter), F. Penninga (Geonovum), A. Versluis (Ministerie van BZK), O. Lindelauf (Ministerie van Defensie) , H. Looijen (VNG / Gem. St. Michelsgestel), C. Roos (Ministerie van Defensie), P. v. Waarden (Rijkswaterstaat), R. Ebbeling (Kadaster), R. van Rossem (BZK, Alg. Programmamanager / Secretaris), M. Odijk en M. Henninger (BZK, verslag)
Afwezig	M. Thaens (prov. Noord-Brabant), M. Krug / N. de Keijzer (UvW), H. van de Wetering (NSO), R. Cino (EZK), S. Gruijters / P. Brooijmans (TNO)

Deze eerste bijeenkomst van de Programmaraad heeft het karakter van een startbijeenkomst. Bedoeling is vooral de Programmaraad een overzicht te bieden van het programma en een beeld van de onderwerpen die komende bijeenkomsten aan de orde gaan komen.

1. Opening

Iets verlaat starten we de bijeenkomst, de eerste Programmaraad van ZoN Datafundament (ZoN DF). Irene vertelt dat dit een kick-off meeting is waarin we met elkaar bespreken waar we ons als programmaraad op willen richten, waar we over beslissen en waar we het GI-Beraad mee willen voeden. De Visie Zicht op NL wordt uitgebreid tot een kader voor de hele geo-portefeuille en dit jaar aan het GI-Beraad voorgelegd. Vandaag focussen we op het overzicht van het programma ZoN Datafundament en de werkpakketten daarbinnen.

2. Kennismaking

- Rik Ebbeling (vervangt Rob Agelink), Kadaster.
  Directie Data Governance en Vernieuwing. Verantwoordelijk voor alle (geo)basisregistraties, uitgezonderd BRO.
- Friso Penninga, directielid Geonovum.
  Verantwoordelijk voor standaarden en semantiek betreffende geo-informatie.

- Clemens Roos, Defensie dienst Geografie.
  Verantwoordelijk voor het voorzien van alle takken van Defensie van de benodigde geo-informatie, nationaal en internationaal.
- Luitenant Kolonel Ortwin Lindelauf, Defensie.
  GEO Information officer, neemt deel aan GI-Beraad en verantwoordelijk voor communicatie NAVO en EU.
- Irene Jansen, BZK.
  Directeur Ruimtelijk Beleid en plv DG Ruimtelijke Ordening.
- Arie Versluis, BZK.
  Manager afdeling Kennis en Geo-Informatie.
- Ruud van Rossem, BZK.
  Programmamanager Zicht op NL Datafundament.
- Martijn Odijk, BZK.
  Coördinator programma ZoN DF, verslaglegging programmaraad.
- Han Looijen, burgemeester Sint-Michielsgestel, VNG.
  Laatste keer aanwezig vanwege beëindiging functie.
- Pieter van Waarden, Rijkswaterstaat.
  Ondersteunt als alliance manager geo data Roeland Allewijn (AHN, Beeldmateriaal, etc). Vervangt Ilse den Burgt vanwege vakantie.
- Margriet Henninger, BZK.
  ondersteunend adviseur Zicht op NL Datafundament, technische ondersteuning en verslaglegging.

Het streven is om de ministeries IenW, LNV en mogelijk VenJ te laten aansluiten.

3. Inleiding

Arie Versluis schetst eerst de context van het datafundament:

We hebben geo-basisregistraties neergezet en mooie voorzieningen zoals PDOK (dat dit jaar 10 jaar bestaat), die al enorm veel worden gebruikt. Nu is het zaak om meer connectie te creëren tussen vraag en aanbod via de maatschappelijke opgaven, want er is enorm veel concurrentie om de ruimte. Het ruimtelijk beleid heeft meer belang gekregen dan voorheen, goede informatie (met data als grondstof) is belangrijker dan ooit. Denk maar aan informatie in verschillende vormen (kaarten, voorzieningen, digital twins).

In deze context zijn we bezig de met de governance van het geodata-speelveld: we hebben het GI-Beraad nieuwe stijl (en vertegenwoordiging hierin) neergezet en richten diverse programmaraden in, waaronder deze voor het datafundament. De Programmaraad Digital Twin is in wording.

Tot slot hebben we een onderzoek t.b.v. de financiering van de NGII in gang gezet.

Briefing Visie ZoN-Datafundament en doorvertaling in werkpakketten door Ruud van Rossem:

Ruud neemt de deelnemers mee in de denklijn van de visie Zicht op Nederland-Datafundament die de afgelopen jaren is geformuleerd in nauw overleg met het veld en het GI-beraad.
Vervolgens wordt ingezoomd op de huidige ontwikkelingen en de mogelijkheden die komende jaren kunnen worden opgepakt.
Dit gebeurt in drie stappen en aan de hand van beelden in een presentatie:
- Hoofdlijnen visie (agendapunt 4),
- Concrete ontwikkelingen en werkpakketten (agendapunt 5),
- Enkele lopende zaken met vraag om medewerking (agendapunt 6).

Presentatie Ruud: Hoofdlijnen van de visie Zicht op Nederland.

- De visie is meer dan in het verleden gekoppeld aan de maatschappelijke opgaven. Het creëren van een solide datafundament voor deze grote opgaven, daar zijn wij van (ZoN DF).
- Om dit mogelijk te maken, streven we naar:
  1 Samenhangende data voor de gebruiker
  2 Een datadeel-infrastructuur die data efficiënt bij de gebruiker krijgt
  3 Het concreet maken en realiseren van de condities voor succes (wet-en regelgeving, financiën, kwaliteit en toezicht, processen)

- Er is sprake van dataspaces lokaal, nationaal en Europees. Deze 'ecosystemen' gebruiken dezelfde data. Die data verzorgen wij met elkaar en die vormen tezamen het datafundament. Het Geo-datafundament geeft voor de geo-informatie invulling aan het Federatief Datastelsel zoals beschreven in de Interbestuurlijke Datastrategie.
- De huidige digitale geo-basisregistraties zijn ruim tien jaar geleden tot stand gekomen. Ze zijn onmisbaar in de dienstverlening van de overheid en het bedrijfsleven en worden miljarden keren per jaar geraadpleegd. Maar, het plaatje oogt mooier dan het is. De registraties kunnen nog niet altijd goed aan elkaar worden gekoppeld, er vindt nog dubbel werk plaats in de bijhouding en de actualiteit is niet gelijk. Ook is het toekomstvast blijven aansluiten bij de behoeften nog niet gegarandeerd.
- Vandaar het doel: zorg dat *samenhangende data* die bij elkaar hoort ook bij elkaar komt. (bijv. 1 standaard geo-basisobject 'gebouw' waar je vervolgens allerlei data over dat gebouw aan kunt koppelen).
- Het andere doel is te komen tot een *deelinfrastructuur*. Net zo optimaal als bij het stroomnetwerk, gaat de geodata vanuit verschillende leveranciers het netwerk in en kan die op allerlei plekken worden afgetapt/gebruikt om een volledig beeld te krijgen van locaties.
- Het derde doel: *condities voor succes* spreekt voor zich.

4. Bespreking Visie

Scope en belangrijkste richtingen aan de hand van visie

Clemens: Verlies bij de maatschappelijke opgaven de sector 'veiligheid' niet uit het oog. Ook met de ontwikkelingen die gaande zijn rond BRT-Next. Daar wordt een verschraling gezien in het informatiemodel.

- Ruud: veiligheid is zeker in scope, geen twijfel daarover. De BRT is ooit ontstaan met financiering vanuit meerdere partijen en die partijen moeten uiteraard goed bediend blijven worden. Via BRT-Next is de afgelopen jaren een stap gezet naar afleiding van de BRT uit de BGT (en andere bestanden, zoals BAG). Eerst via veel R&D-onderzoek. Daarbij bleek eigenlijk dat de BGT daar niet voor ontworpen is, dus ook in de huidige vorm nog niet geschikt is om de BRT voor 100 % uit te creëren. Momenteel zijn daarom nog geen onomkeerbare besluiten genomen. De consultaties zijn nog gaande (gebruikersoverleg BRT). Dit najaar volgt daaruit een voorstel. Voorstel om dit te agenderen in de komende programmaraad.
    - Clemens: Proces akkoord. Maar let erop dat we nu bepaalde details kwijt raken in het informatiemodel. De vraag is of we dit willen.
    - Ruud: Aanpassingen in de BGT die nodig zijn om de BRT goed af te leiden zijn in scope van ZoN DF, maar de afgelopen jaren was er nog onvoldoende ruimte om deze op te pakken.
    - Rik: Ik sluit hierbij aan. De BGT is niet altijd goed gevuld en consistent om de BRT goed af te kunnen leiden. Eigenlijk moet dit in de bron worden aangepakt. Zo kan worden toegewerkt naar één topografisch bestand (waaruit meerdere schalen kunnen worden afgeleid).
    - Arie: zeer geschikt onderwerp voor bespreking in deze PR.

Friso: Plaatjes gaan vooral uit van het huidige aanbod dat we beter willen benutten voor beantwoording van maatschappelijke vragen. Kijk daarbij niet alleen naar de 'backoffice' (werken aan de bron), maar ook naar de 'front office'. Voor maatschappelijke opgaven kan het datafundament slimmer worden benut en ontsloten. Het is niet nodig alle bronnen steeds aan te passen (en dus bronhouders te belasten) om de vragen te bedienen. Gebruik meerdere bronnen in samenhang om het juiste informatieproduct te leveren. De vraag is hoe we daar goed mee omgaan in het programma ZoN DF. Past ook in EU-dataspace beleid.

- Arie: Echt vanuit eindgebruiker (niet de specialist) redeneren wat nodig is voor 'the job to be done'. Niet toewerken naar één grote bak met data, maar inderdaad werken vanuit semantische integratielagen. Daar horen niet alleen de geo-basisregistraties bij, maar ook de sectorregistraties.
- Irene: Juist bij het bepalen wat nodig is voor een gebruiker moet het gesprek met die partijen worden gevoerd en moet dezelfde taal worden gesproken.
  Dus niet alleen met de backoffice spreken, maar ook met de gebruikende partijen.
- Friso: Eens. Val niet in de valkuil dat we ons alleen op de backoffice (zoals bronhouders) richten, maar kijk goed naar zaken die nodig zijn voor de frontoffice (de gebruikszijde).

- Arie: Er is een parallel met CBS: met data en een dataservice center die de statistici kunnen gebruiken.

Friso: Dit raakt de governance, niet iedereen hoort op dezelfde tafel over alles mee te praten. Scherper onderscheid is nodig: waarvoor is deze programmaraad, wat is de wisselwerking met het GI-Beraad, hoe wordt de (programma)begeleidingsgroep benut, hoe de domeingroepen (bronmateriaal á la basisregistraties, beeldmateriaal, etc). Als we dat scherp hebben, dan kunnen over de juiste onderwerpen het gesprek gevoerd worden.

- Irene: De werkpakketten moeten daarom goed worden aangescherpt en we moeten besluiten in welk overleg we wát willen kunnen besluiten. Ook qua abstractieniveau moet de juiste governance worden benut. De inhoud/details behoren in de domeinbegeleidingsgroepen. En vanuit deze programmaraad geven we 'guidance' mee ("blijf binnen deze vangrail").
- Rik: Wat te doen met de oude governance? In tact laten of in elkaar schuiven?
  - Ruud: Het strategisch niveau zou meer moeten verschuiven van de afzonderlijke tafels (BAG, BGT, BRT etc) naar de programmaraad. Voor details per bron kunnen domeinbegeleidingsgroepen worden ingericht.
  - Arie: Daar moeten we inderdaad goed naar kijken. Het datafundament straalt heel erg de breedte uit, gaat vooral om verbinden van vraag en aanbod, dat zou de hoofdopgave voor dit programma zijn. Daar moeten de basis- en sectorregistraties voor in de lucht worden houden en moet bekeken worden wat we overhevelen. Dit geldt ook voor het GI-Beraad waar veel samenkomt.
- Irene: De governance-vraag 'wat behandel je hier en wat in het GI-Beraad' en hoe verhoudt het zich tot de huidige governance is interessant voor de volgende keer voor deze tafel.
  →Graag hiervoor een voorstel van de programmabegeleidingsgroep (PBG).
  Momenteel is voor de BRO een aparte governance, voor BAG BAO / Regieraad BGT, etc. Er zijn meerdere modellen mogelijk. Gebruik hierbij voorbeelden (met detailniveau), welke onderwerpen horen op welke tafel.
- Han: Sluit aan bij Irene in het gesprek over governance. Ook in zijn ervaring worden op verschillende tafels discussies gevoerd met niet altijd de juiste afvaardiging en ook niet altijd op het juiste detailniveau.
- Ruud: In de domeinen, maximaal vijf, spreken de partijen in de keten op inhoudelijk en technisch niveau met elkaar. Zij maken een ontwerp en bereiden dat zo voor dat een vraag of advies hierover aan de programmaraad kan worden voorgelegd. De programmaraad is van bestuurlijk niveau. Het aggregatieniveau voor deze programmaraad moet nog worden vastgesteld met elkaar.

Irene: Samenvattend willen we volgende vergadering bespreken:
Scope BRT
Aanpassingen BGT tbv BRT
Aanscherping werkpakketten
Voorstel (met cases) van de PBG mbt governance: Wat bespreken we in welk overleg en waarover willen we besluiten.

5. Inhoudelijke agenda

Ruud licht de werkpakketten uit de visie toe:

In het visiedocument kent per doel een hoofdstuk, dat eindigt met een aantal concrete werkpakketten:

- 1. De werkpakketten binnen 'Grip op de maatschappelijke opgaven':
  - Het bevorderen van datagedreven werken in sectoren en bij opgaven met behulp van de NGII
  - Het identificeren van behoeften vanuit maatschappelijke opgaven waarin de NGII nog niet voorziet
  - Het identificeren en delen van inspirerende praktijkvoorbeelden).
- 2. De werkpakketten binnen 'datafundament':
  - (De NGII positioneren als generiek fundament voor gebruik in heel veel sectoren en opgaven
  - Het bieden van een samenhangend geo-beeld van de fysieke leefomgeving aan gebruikers
  - Aanhaken op nationaal en Europees beleid
  - Afspraken maken over relatie met aanpalende dataruimten.

Arie: Europa koppelt dataspaces per definitie aan een domein (niet aan de ruimtelijke integrale opgave). We werken hier aan het neerzetten van een dataspace voor de fysieke leefomgeving. Feitelijk vul je het Europees beleid in (en past ook om ambities digitale overheid/samenleving van de staatssecretaris).

- 3. Werkpakketten 'samenhangende data':
    - De harmonisatie, integratie en uitbreiding van fysieke objecten uit o.a. de BGT, BRT, BAG en WOZ
    - Het komen tot generieke standaarden en het realiseren van netwerkregistraties
    - De harmonisatie, integratie en uitbreiding van data van administratieve gebieden
    - Rechten: het verder versterken van de kwaliteit en bruikbaarheid van de BRK en betere kenbaarheid van de publieke rechtstoestand
    - Het leggen van de verbinding van de BRO met de andere geo-data
    - De doorontwikkeling van afspraken, standaarden, dataproducten en voorzieningen voor het ontsluiten van geodata in 3D
    - Het verkennen van de wens tot invoering van een aantal registraties in Caribisch Nederland
    - Het beter benutten van INSPIRE-data en deze verder incorporeren in de NGII
    - Het faciliteren en stimuleren van de standaardisatie van sectordata
    - Het aansluiten van sectordata op NGII-basisdata, inclusief standaardisatie van de koppelingen
    - De uniforme vastlegging en ontsluiting van beeldmateriaal (o.a. luchtfoto's) voor de hele overheid, in de vorm van een Basisvoorziening Beeldmateriaal
    - Het beter benutten van beschikbare satellietdata en deze verder incorporeren in de NGII
    - Het bevorderen van correct gebruik van coördinaatstelsels).

Irene: Dit is enorm breed, volgende keer hierop terugkomen en bepalen wát we hier bespreken.

- 4. Werkpakketten 'datadeelinfrastructuur':
    - Generieke ICT-functionaliteiten voor de databronnen van de NGII
    - Eenmalig en geïntegreerd bijhouden van samenhangende basisgegevens
    - Verkennen van mogelijkheden voor inzet van kunstmatige intelligentie in inwinningsprocessen
    - Geautomatiseerd genereren van topografie op kleinere schalen
    - Eenduidige kwaliteitsprocessen
    - Het bieden van de mogelijkheid om meerdere databronnen in samenhang te bevragen
    - Het bevorderen van flexibele ICT-oplossingen vanuit marktpartijen, gericht op ter ondersteuning van transities bij bronhouders en gebruike.
- 5. Condities voor succes:
    - Eenduidige regie en governance op de NGII
    - Uniformering overleggen belanghebbenden
    - Structurele stabiele financiering voor beheer en doorontwikkeling van de NGII
    - Een wet voor alle geo-basisregistraties*
    - Aanvullende afspraken en standaarden).

Arie: *Dit moet zijn Wet voor de geodata.

- **Extra spoor**: 'vraaggestuurd ontwikkelen' nav concrete vragen vanuit sectoren (woningbouwopgave – energietransitie – klimaat – landbouw/landschap, beheer openbare ruimte, RO, veiligheid, mobiliteit). Hoe kan je die invullen wordt getoond aan de hand van de land/routekaart.

De werking van de routekaart wordt getoond aan de hand van voorbeelden (bijv. 3D-basisbestand) en cases (sloten tbv mest-regelgeving, vanuit LNV).

-Irene: Het is zeer veel, pas op voor het inrichten van puntoplossingen voor individuele vragen en dat die allemaal op de strategische tafel komen.

-Ortwin: Indrukwekkend geheel, hij mist vanuit Defensie-perspectief: data governance / datastrategie ook vanuit Europa en de nationale veiligheid (zie ook kamerbrief spionage dreiging, cyberaanvallen). Dit heeft geo-aspecten zoals de cruciale en vitale infra in de Noordzee. Wie zou er aan moeten haken? Suggestie/advies: NCTV laten aansluiten.

- Irene: Is dit daarvoor de juiste tafel i.v.m. het spanningsveld met open data vanuit het geo-beleid. Of moeten we dat apart inrichten (mogelijk in een domein)?

- Arie: Bij datagovernance gaat het om de driedeling: GI-Beraad over datastrategie, programma's over veranderingen en de operatie (de projecten).
  Er is een document over veiligheid. Ook kunnen we de kaders vanuit NCTV bekijken, zodat we niet pas bij een crisis communiceren met elkaar, maar al vooraf kunnen anticiperen.
- Ruud: Privacy en NCTV-achtige zaken horen op bestuurlijk niveau thuis. De veiligheids-issues zijn een onderwerp voor deze Programmaraad.
- Friso: Vanuit financieel oogpunt is dat opportuun.

-Friso: Hoe kunnen we op basis van individuele vragen generieke en strategische thema's destilleren?

-Rik: Aanhakend op de opmerking van Friso: Het vraaggestuurde karakter van ZoN DF spreekt aan, maar let op incidentele invulling. Kunnen we een fasering bedenken om tot goede stappen te komen zodat het niet wordt "wie het eerst roept, die het eerst maalt en eens het geld op is vallen de overige vragen buiten bot".

- Arie: Een aantal partijen weet de basisregistraties en de NGII te vinden. Eigenaren van de opgaven zouden het gesprek moeten voeren waar ze kunnen steunen op het datafundament en waar ze in de eigen sector aan de slag moeten.
- Rik: Hang ook partijen aan de werkpakketten en kom tot prioritering, bijvoorbeeld in een matrixoverzicht.
- Friso: De routekaart laat ook zien wat er loopt, wat is een rijdende trein. In die matrix moet worden aangegeven wat er al loopt en niet mag stilvallen.
- Han: Sluit zich aan bij de opmerking over puntoplossingen (Irene): Hanteer een gezamenlijk beeld waar je naar toe wil. Landkaart helpt zeker. Maar ook in projectvoorstellen zit een gewenste volgordelijkheid. Dat moet ook in afwegingskader terug komen. Condities voor succes vormt feitelijk ook een afwegingskader.

-Pieter: RWS werkt aan veel dataoplossingen mee, maar altijd vanuit de eigen taak. Dit zouden we willen omkeren en onze data doen aansluiten op het gezamenlijk datafundament. Ook het beeldmateriaal. Vanuit de sector inderdaad gaan aanvullen op specifieke informatie. Wat financiering betreft zien we veel aanbod vanuit commerciële partijen in plaats van generieke overheidsoplossingen. Daar is mogelijk wetgeving bij nodig, want de commerciële partijen werken niet met open-data en vaak is sprake van een technische lock-in.

-Ruud: Met (de vraag om) puntoplossingen gaan we als volgt om: als partijen zich melden met een vraagstuk 'pellen we dit af'. Wat kunnen we oplossen met de basis en wat moet aanvullend in de sector worden opgelost. Aanvullende informatie wordt gekoppeld in plaats van geïntegreerd.

Wat betreft de rol van marktpartijen: er zijn prima initiatieven in de markt. Echter ook te vaak met een keerzijde die niet goed past bij het datafundament (vendor lock in, geen historie informatie, strijdig met open data, etc). Afspraken met die bedrijven zijn nodig. Daarbij moeten we ook kijken naar andere businessmodellen voor die bedrijven.

-Irene: Samenvattend: Voor het volgende overleg is een afwegingskader met prioritering en volgordelijkheid van werkpakketten onderwerp van gesprek. En we gaan oefenen met enkele concrete casus.

6. Concrete verzoeken tot medewerking

In verband met het gebrek aan tijd om de verzoeken vanuit Defensie zorgvuldig te kunnen toelichten, wordt besloten deze schriftelijk op te pakken. Ruud neemt daartoe het voortouw.

7. Vergaderdata komend jaar

Voorgestelde data zijn donderdag 23 november (10.30 – 12.30 uur) te Den Haag of donderdag 7 december (10.00-12.00 uur of van 16.00-18.00 uur) te Den Haag.
De locatie kan in het vervolg mogelijk bij een deelnemer worden georganiseerd.

8. Rondvraag

Compliment vanuit Ortwin voor de sfeer en vorm van dit overleg.

9. Afsluiting

Met dank aan Han voor zijn eerste en laatste deelname. Vergadering gesloten.